

(بررسی مفهوم شفافیت در خانه های سنتی قاجار در شهر کاشان)

حمید رزمیان فیض آبادی^{۱*}

۱- مهندسی معماری، (hami.razmiyan@gmail.com)

چکیده

شفافیت جزء مفاهیمی است که دارای برداشت های نا همگونی است. در طول تاریخ، معماران سعی می کردند با کم کرده ماده و افزایش فضا، به سمت شفافیت حرکت کنند، که در معماری خانه های سنتی ایرانی به وضوح قابل مشاهده است. امروزه در شهر کاشان خانه های شاخص تاریخی زیادی ثبت میراث فرهنگی کشور شده اند. که بیشتر آن ها در دوره قاجار می باشند. بررسی ها نشان می دهد تاکنون با وجود نقش، تنوع و ویژگی های خاص این خانه ها، مطالعات کاملی درباره آنها صورت نگرفته است. به همین دلیل این سوال مطرح است که شاخصه های شفافیت در معماری خانه های ایرانی چیست؟ و این شاخصه ها در خانه های دوره قاجار کاشان به چه صورت نمود پیدا کرده است؟ اهمیت این موضوع، بیشتر از آن روست که با بررسی شاخص های شفافیت در دوره قاجار، مبانی شکل گیری این مفهوم و انواع آن با هدف تعریف دقیقی از آن تبیین گردد. در پژوهش حاضر از روش کیفی استفاده شده است، و اطلاعات آن از طریق مطالعات کتابخانه ای و بررسی اسناد و مدارک مکتوب بهره گرفته شده است. در ابتدا به بیان سه موضوع شفافیت، فضا و تداوم فضایی می پردازد و سپس به تحلیل عناصر شفافیت بصری و حرکتی و عناصر شاخص شفافیت در نمونه های موردی پرداخته و در نهایت به تبیین و ارزیابی شفافیت معماری خانه های سنتی ایرانی می پردازد. در بررسی دستاورد های پژوهش حاضر به این نکته می توان اشاره کرد که آنچه تحت عنوان مفهوم شفافیت در دوره قاجار به کار رفته است، بر اساس شفافیت بصری و حرکتی می باشد. و معماران ایرانی بیشتر سعی می کردند از شفافیت سطوح به شکل فخر و مدین، هورنو، پنجره های ارسی، فضاهای سه دری و پنج دری برای برقراری ارتباط بین داخل و خارج استفاده کنند. در روند تکاملی معماری خانه های ایرانی، کم کردن توده و جرم ساختمان و افزودن به فضای مفید بوده است. سیر تکاملی معماری ایرانی از سادگی به پیچیدگی می باشد، که همه این ها نشان از شفافیت پدیداری (محوریت و تداوم دید، لایه بندی پرده های دید، اختلاف سطح و پیوستگی فضایی) است.

واژه های کلیدی: اصل شفافیت، شفافیت بصری و حرکتی، ساختار فضایی، معماری سنتی ایران، خانه های دوره قاجار کاشان